

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3348

Vragen van de leden **Westerveld** en **Bouchallikh** (beiden GroenLinks) aan de Minister voor Langdurige Zorg en Sport en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het bericht «Zonder DigiD lukt zorgen bijna niet»* (ingezonden 31 mei 2022).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Huffelen** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de Minister voor Langdurige Zorg en Sport (ontvangen 1 juli 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met de pamflet «Geef ons DigiD»¹ van KansPlus, EMB Nederland, Sien en Dit Koningskind, en met het nieuwsbericht «Zonder DigiD lukt zorgen bijna niet»² van 2 mei jl. hierover?

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Erkent u het feit dat het niet wenselijk is dat wettelijk vertegenwoordigers zoals ouders en mantelzorgers van kinderen met een ernstige beperking,³ niet kunnen kiezen om op een gemakkelijke en toegankelijke manier online overheidszaken te regelen voor hun kinderen of de mensen voor wie zij zorgen, zoals in het ziekenhuis, bij de belastingdienst en bij het UWV, omdat zij geen toegang hebben tot het DigiD van de persoon over wie zij bewindsvoerder zijn?

¹ KansPlus.nl, 3 mei 2022, «Geef ons DigiD» <https://www.kansplus.nl/2022/05/03/geef-ons-digid/>.

² NRC.nl, 2 mei 2022, «Zonder DigiD lukt zorgen bijna niet» <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/05/02/zonder-digid-lukt-zorgen-bijna-niet-a4119751>.

³ Een deel van de mantelzorgers is door een rechter aangewezen als mentor, bewindvoerder of curator. Dit betekent dat zij uit naam van de persoon voor wie zij zorgen beslissingen nemen en – in het geval van bewindvoerder en curator – ook geldzaken moeten regelen. Bijvoorbeeld ouders van volwassen kinderen met een ernstig verstandelijke en of lichamelijke beperking. Maar ook partners van mensen met dementie. Broers of zussen van mensen met een ernstige psychische aandoening. Zie ook voetnoot 1.

Antwoord 2

Ik ben het met u eens dat het onwenselijk is dat wettelijk vertegenwoordigers, zoals ouders en mantelzorgers van kinderen met een ernstige beperking, belemmeringen ondervinden bij het digitaal regelen van overheidszaken. Ik ben hierover ook in gesprek met de belangenorganisaties. Ook zet ik mij in voor de ontwikkeling van een functionaliteit waarmee wettelijk vertegenwoordigers gemakkelijk en toegankelijk digitaal diensten van de overheid kunnen afnemen. Wettelijk vertegenwoordigers dienen zonder belemmeringen op gemakkelijke en toegankelijke wijze digitaal diensten van de overheid te kunnen afnemen voor hun kinderen of de mensen voor wie zij zorgen. Echter omwille van de beschermende werking moet het uitgangspunt dat DigiD persoonsgebonden is, blijven gelden. Om diensten af te nemen bij de overheid moet worden vastgesteld wie je bent, ook digitaal. Fysiek gebeurt dat met een identiteitskaart, online gebeurt dat met een inlogmiddel, nu DigiD. Met DigiD wordt aangetoond wie iemand is, zodat een publieke dienstverlener weet met wie hij te maken heeft. Omdat je met DigiD je identiteit aantoont, is DigiD persoonlijk en niet overdraagbaar. Het is daarom niet toegestaan dat een DigiD door een ander dan de persoon van wie de DigiD is, wordt gebruikt. Dit is een belangrijk uitgangspunt en bedoeld om te voorkomen dat iemand anders namens jou kan handelen, zonder dat je het zelf weet. Dit biedt een beschermende werking en is juist van belang voor mensen die hulpbehoevend zijn.

Het tegenstrijdige is nu dat dit uitgangspunt er ook toe leidt dat hulpbehoevenden en hun vertegenwoordigers hierdoor problemen ondervinden bij het digitaal afnemen van diensten van de overheid.

In het breder perspectief van veilig inloggen, zie ik de oplossing daarom niet in het vrijgeven van de DigiD aanvraag of het gebruik van de DigiD van een ander, maar in het faciliteren van vertegenwoordigers, waardoor zij kunnen handelen zodanig, dat dat de vertegenwoordigde uiteindelijk ook beter beschermt.

Voor personen die zelf niet digitaal *kunnen* of *willen* handelen, moet de mogelijkheid bestaan om langs een andere weg, per brief of via een loket, diensten af te nemen. Ook kunnen zij ervoor kiezen iemand te machtigen via DigiD Machtigen. Deze gemachtigde kan dan met diens eigen DigiD de dienst afnemen namens de persoon die hij vertegenwoordigt.

Voor de groep personen die zelf niet *mogen* handelen omdat ze (deels) handelingsonbekwaam zijn, zoals het geval kan zijn met mensen met een verstandelijke beperking, geldt dat zij ook niet iemand mogen machtigen. Zij hebben een door de rechter aangestelde wettelijk vertegenwoordiger, zoals een bewindvoerder of een curator.

Op dit moment is er nog geen centrale voorziening waarmee wettelijk vertegenwoordigers met een eigen inlogmiddel diensten af kunnen nemen namens de personen die zij vertegenwoordigen. De reden hiervoor is dat bij het inloggen met DigiD of eHerkenning nu nog niet centraal automatisch in bronregisters gecontroleerd kan worden of iemand als wettelijk vertegenwoordiger namens een ander mag handelen. Wettelijk vertegenwoordigers moeten nu zelf bij iedere dienstverlener apart regelen dat zij namens een ander diensten af mogen nemen. Dit kost hen veel tijd.

Onder mijn verantwoordelijkheid wordt nu gewerkt aan een centrale oplossing die, na een inlogverzoek door een vertegenwoordiger, de benodigde bronregisters bevraagt en een verklaring afgeeft aan de dienstverlener in kwestie over de bevoegdheid van deze persoon om namens een ander te handelen. Hierin wordt samengewerkt met de Raad voor de rechtspraak die een register beschikbaar stelt waarin alle personen die onder bewind zijn geplaatst worden opgenomen, inclusief hun bewindvoerders.

De verwachting is dat deze functionaliteit begin volgend jaar gefaseerd in gebruik genomen kan worden. Gestart wordt met het ontsluiten van informatie over professionele bewindvoerders. Later zal dit uitgebreid worden met andere soorten vertegenwoordigers, zoals particuliere bewindvoerders, mentoren en curatoren. Er wordt onderzocht of, en op welke manier, dit proces versneld kan worden om ervoor te zorgen dat alle wettelijk vertegenwoordigers zo snel mogelijk op gemakkelijke en toegankelijke wijze digitaal diensten van de overheid kunnen afnemen voor diegene die zij vertegenwoordigen.

Vraag 3

Hoe kan nu een wilsonbekwaam, ernstig meervoudig beperkt familielid iemand digitaal machtigen, zoals nu verwacht wordt?

Antwoord 3

Voor personen die zelf niet digitaal *kunnen of willen* handelen, moet de mogelijkheid bestaan om langs een andere weg, per brief of via een loket, diensten af te nemen. Ook kunnen zij ervoor kiezen iemand te machtigen via DigiD Machtigen. Deze gemachtigde kan dan met diens eigen DigiD de dienst afnemen namens de persoon die hij vertegenwoordigt.

Voor de groep personen die zelf *mogen* handelen omdat ze (deels) handelingsonbekwaam zijn, zoals het geval kan zijn met mensen met een verstandelijke beperking, geldt dat zij ook niet iemand mogen machtigen. Zij hebben een door de rechter aangestelde wettelijk vertegenwoordiger, zoals een bewindvoerder of een curator.

Op dit moment is er nog geen centrale voorziening waarmee wettelijk vertegenwoordigers met een eigen inlogmiddel diensten af kunnen nemen namens de personen die zij vertegenwoordigen. Op dit moment kan namelijk bij het inloggen met DigiD of eHerkenning nog niet automatisch gecontroleerd worden of iemand als wettelijk vertegenwoordiger namens een ander mag handelen. Hiervoor is een technische voorziening nodig waarom de bronregisters waar deze informatie in staat ontsloten kunnen worden. Onder mijn verantwoordelijkheid wordt gewerkt aan deze oplossing.

Vraag 4

Bent u het ermee eens dat het onnodig en zeer belastend is voor wettelijk vertegenwoordigers om via de papieren weg elke keer gemachtigd te moeten worden als de persoon voor wie zij zorgen zaken moet regelen met de overheid, met lange wachttijden, reistijden, extra kosten en slechtere dienstverlening tot gevolg, in het bijzonder omdat zij het al extra zwaar hebben met de zorg voor een ander? Zo ja, hoe wilt u deze wettelijk vertegenwoordigers tegemoet komen?

Antwoord 4

De extra inspanningen voor wettelijk vertegenwoordigers worden erkend. Mantelzorgers zorgen veelal met liefde voor hun kinderen, partner of bekende en willen voor deze zorg graag voldoende tijd en aandacht houden. Het Ministerie van VWS hoort vaker dat het juist de bureaucratische taken zijn die mantelzorgers als belastend ervaren, mede omdat dit ten koste gaat van de tijd die zij aan hun kind kunnen besteden. Een deel van de gemeenten, zorgverzekeraars via het aanvullende pakket en in sommige gevallen werkgevers ondersteunen mantelzorgers bij een deel van deze taken door de inzet van mantelzorgmakelaars die mantelzorgers hierbij helpen. Het Ministerie van VWS geeft subsidie aan MantelzorgNL die via de mantelzorglijn mantelzorgers soms ook ondersteunt met regeltaken.

Vraag 5

Begrijpt u dat mantelzorgers zich nu af en toe gedwongen voelen om zich voor te doen als degene die zij vertegenwoordigen?⁴ Hoe beoordeelt u dat?

Antwoord 5

Het is mij bekend dat sommige vertegenwoordigers, waaronder ook particuliere bewindvoerders en mantelzorgers, de DigiD gebruikersnaam en wachtwoord van de personen die zij vertegenwoordigen gebruiken om toegang te krijgen tot digitale dienstverlening. Zoals gezegd is het niet toegestaan dat een DigiD door een ander wordt gebruikt. Dit geldt voor iedereen. De aard van de vertegenwoordigingsrelatie, bloedverwant of niet, is hiervoor niet relevant. En tegelijkertijd weet ik ook dat de meeste mantelzorgers dit met de beste bedoelingen doen en dat dit als een belemmering ervaren wordt. In het verlengde hiervan begrijp ik daarom ook dat als ik de mogelijkheid om andermans DigiD te gebruiken morgen abrupt zou stoppen,

⁴ Uit verhalen van 75 betrokkenen in een onderzoek onder de leden van de vijf belangenorganisaties blijkt dat veel naasten toch een DigiD voor hun naasten gebruiken, maar daarmee vaak liever niet te koop lopen. Zie ook voetnoot 2.

een groot deel van de vertegenwoordigers en dus uiteindelijk de hulpbehoevenden een probleem zouden ondervinden met het afnemen van dienstverlening die zij juist zo hard nodig hebben. Dit is uiteraard niet gewenst en vormt een dilemma. Gelet op dit dilemma werk ik daarom samen met andere organisaties hard aan een zo spoedig mogelijk structurele oplossing. Totdat die oplossing er is, zal ik, zoals aangegeven in de beantwoording van de vragen van de SGP leden Bisschop en Van der Staij over dit vraagstuk (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 2939), niets doen dat de hulp aan deze groep in de weg kan staan. Gelet op de bescherming die ik hulpbehoevenden wel wil en moet bieden, neem ik uiteraard wel maatregelen als ik signalen ontvang van misbruik van DigiD.

Vraag 6

Ziet u ook het belang van het aanbieden van de keuze tussen digitale en papieren dienstverlening, voor zowel deze groep mantelzorgers als andere Nederlanders?

Antwoord 6

Zie het antwoord op vraag 2.

Vraag 7

Bent u bereid om het DigiD ook beschikbaar te maken voor de wettelijk vertegenwoordigers, zodat zij ervoor kunnen kiezen om zaken digitaal gemakkelijk te kunnen regelen voor degene die zij vertegenwoordigen? Zo ja, hoe gaat u dat regelen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Zie het antwoord op vraag 5.